

ATEX

Pas på dig selv og dine kolleger!

Denne folder beskriver krav til håndtering og opbevaring af brandfarlige væsker og -gasser.

Formålet er at beskytte dig mod brand- og eksplosionsfare ved laboratoriearbejde på Syddansk Universitet.

Vilkårene for arbejdet er opstillet i overensstemmelse med Beredskabsstyrelsens og Arbejdstilsynets regler om sikring af arbejdstagere mod en farlig eksplosiv atmosfære.

Vurderingen af forholdene på SDU er foretaget i samarbejde med:

NIRAS

Sådan gør du:

Identificér risici ved forsøget

Udarbejd en risikovurdering af dit forsøg. Find inspiration i *Vejledning til laboratorieansvarlige*. Herefter vurderer du, om dit forsøg passer bedst ind i et Type 1 laboratorium eller et Type 2 laboratorium.

Hvis det ikke egner sig til en af de to typer, kontaktes Teknisk service med henblik på at få laboratoriet zoneklassificeret. Dette kan enten medføre, at arbejdsfunktionen/anlægget vurderes og beskrives i specialrapporten eller at der udarbejdes særskilt ATEX dokumentation for området.

Grundregler for håndtering og opbevaring af brandfarlige væsker og gasser:

- Brandfarlige væsker må kun håndteres i stinkskab.
- Stinkskaftet må ikke bruges som opbevaringsplads for brandfarlige væsker, der ikke er i brug.
- Brandfarlige væsker opbevares i velventilerede kemikalieskabe (zone 2).
- Faste gasforbrugende apparater (fx gaskromatografer) må kun tilsluttes af Teknisk service godkendt gasinstallation.
- Bunsenbrændere efterses inden brug.
- Kemikalieskabe i laboratorier er til kemikalier, der anvendes i laboratoriet. Øvrige oplag placeres i depot.

Type 1 laboratorium

I Type 1 laboratorier udføres de mindst risikable forsøg.

Vilkår for arbejde i Type 1 laboratorier

- Der må maksimalt foregå åben håndtering af 1 liter brandfarlig væske pr. forsøg.
- Maksimal størrelse af åbne beholdere er 1 liter.
- Brandfarlig gas må kun anvendes ved:
Midlertidig manuel aftapning af max 1 l gas ved 1 atm til beholder/ballon i stinkskab. Gassen skal forbruges umiddelbart efter aftapningen, så den eksplosionsfarlige atmosfære fjernes så hurtigt som muligt. Brug af gassen skal ske under opsyn.
- Ved ventilationssvigt skal forsøget standes og udslip begrænses (fx ved at lægge låg på beholder og lukke stinkskabslåge).
- Forsøg kan køre uden opsyn – også nætter og weekender.

Ved efterlevelse af vilkårene for forsøg i Type 1 laboratorier er der kun risiko for farlig eksplosiv atmosfære i kemikalieskabe (Zone 2).

Hvis der er etableret et stinkskab efter bestemmelserne for Type 2 laboratorier, kan dette benyttes til omhældning op til 5 L.

Type 2 laboratorium

I Type 2 laboratorier udføres de mere risikable forsøg.

Vilkår for arbejde i Type 2 laboratorier

- Der må maksimalt foregå åben håndtering af 5 liter brandbar væske pr. forsøg.
- Maksimal størrelse af åbne beholdere er 5 liter.
- Brandbar gas må kun anvendes ved:
Midlertidig manuel aftapning af max 1 l gas ved 1 atm til beholder/ballon i stinkskab. Gassen skal forbruges umiddelbart efter aftapningen, så den eksplosionsfarlige atmosfære fjernes så hurtigt som muligt. Brugen af gassen skal ske under opsyn.
- Ved ventilationssvigt standses forsøget og udslip begrænses (fx ved at lægge låg på beholder og lukke stinkskabslåge).
Strømmen til stinkskabets udtag afbrydes (manuelt ved nødafbryder).
- Den forsøgsansvarlige eller en af denne instruerede person skal overvåge forsøget – også nætter og weekender!

Ved efterlevelse af vilkårene for forsøg i Type 2 laboratorier er der kun risiko for farlig eksplosiv atmosfære i kemikalieskabe (zone 2).

Kort om arbejde med brandfarlige væsker i Type 1 lab:

1. Arbejd kun i stinkskab
2. Anvend max 1 liter i åbne beholdere
3. Begræns åben håndtering
4. Tilslut ikke brandfarlig gas til forsøgsopstillinger
5. Udvis omtanke ved opvarmning af stoffer
6. Fjern de brandfarlige væsker, der ikke anvendes

Kort om arbejde med brandfarlige væsker i Type 2 lab:

1. Arbejd kun i stinkskab
2. Anvend max 5 liter i åbne beholdere
3. Begræns åben håndtering
4. Tilslut ikke brandfarlig gas til forsøgsopstillinger
5. Udvis omtanke ved opvarmning af stoffer
6. Fjern de brandfarlige væsker, der ikke anvendes

Generelt om Zone 2- områder

I et zone 2 område er der sjældent og i korte perioder en farlig eksplosiv atmosfære. Den farlige atmosfære dannes ofte pga. spild, utætheder i samlinger ol.

Atmosfæren i form af gas, dampe eller tåger er dannet pga. afdampning eller gasudslip.

→ Tændkilder skal derfor fjernes i zone 2-områder. Dette sikres ved at elektrisk udstyr er EX-mærket med II 3 G

→ Indgangen til zone 2 områder mærkes med

Kemikalieopbevaring

I kemikaliedepoter opbevares de kemikalier, som ikke er i brug på laboratorierne. Trykflasker opbevares i særlige depotrum (se skiltning).

I kemikalieskabene i de enkelte laboratorier opbevares kun de kemikalier, som benyttes i laboratoriet.

Maksimal stofmængde

For at begrænse en brand, skal man være opmærksom på, at man max må opbevare:

- 50 Oplagsenheder (OE) pr. laboratorium.
- 800 OE totalt i den brandsektion som laboratoriet er en del af.
- Depotrum, der er placeret i forbindelse med eller i laboratorierne regnes også med i den totale mængde på 800 OE.

Ved efterlevelse af vilkårene for opbevaring af kemikalier er der kun risiko for farlig eksplosiv atmosfære i kemikalieskabe (zone 2).

Kort om opbevaring og omhædling af kemikalier:

1. Opbevar kemikalier i velventilerede kemikalieskabe
2. Omhædling eller aftapning af kemikalier skal ske i stinkskabene
3. Omhædling af mere end en liter må kun ske i Type 2 stinkskab
4. Trykflasker opbevares i de særligt afmærkede depoter
5. Mærkningen af beholdere skal kontrolleres og evt. opdateres

Syddansk Universitet
Campusvej 55
DK-5230 Odense

Telefon: +45 6550 1000
sdu@sdu.dk
www.sdu.dk